

Schriftlezing: GENESIS 8 en JAKOBUS 1, 22-25 zondag 17 mei

Gemeente van Jezus, onze Heer,

‘En de wateren waren machtig over de aarde, honderdvijftig dagen.’

Een simpele zin, maar van grote dramatische kracht.

‘En de wateren waren machtig over de aarde, honderdvijftig dagen.’

De mens mocht zich vermeerderen, vruchtbaar zijn en de aarde vullen. Maar de woekeringen van de mens zijn uitgelopen op een grote vernietigende vloed. Zo heb ik vorige week de thematiek van Genesis 7 samengevat: Het is niet erg dat er zoveel mensen zijn, maar het is erg dat er zoveel slechte mensen zijn. En die slechtheid was de aanleiding voor de grote vloed.

‘En de wateren waren machtig over de aarde, honderdvijftig dagen.’

De mens wordt letterlijk de grond onder de voeten weggenomen. Het veilige droge komt onder water te staan. Akkers zijn geen akkers meer. Bijna al het leven verdrinkt.

Maar nu in hoofdstuk 8 komt de wending, een beslissende keer ten goede. God gedenkt Noach. God stelt zegen tegenover de slechtheid van de mens. God zegent Noach. En hij wordt genoemd: Een man van de akker. In die oude tijd is de mens aangewezen op de akker. Men kende niet de consumptiemaatschappij van nu. Er was een grote afhankelijkheid van de opbrengst van het land.

Wij kunnen dat nu nauwelijks meer begrijpen. Want wij voelen ons niet meer afhankelijk van de akkers. Misschien de agrariërs nog een beetje. Maar we kopen onze groenten en aardappels gewoon in de winkel. Wij hebben de afhankelijkheid van de akkers vrijwel onzichtbaar gemaakt in onze maatschappij. En daarbij komt nog, dat wij eigenlijk verstedelijkte mensen zijn geworden. Ook al wonen we in een dorp, we zijn geïnteriseerd op de stad, met ons werk, met onze school en voor ons vermaak.

En daarom is het moeilijk voor ons om je in te leven in die oude tijd, waarin de verhalen gaan over het droge land, over een duif die een olijftakje brengt, een takje dat verwijst naar de akker die weer opbrengst kan geven.

Ons besef van afhankelijkheid is totaal veranderd vergeleken met Genesis. Wij voelen ons niet meer afhankelijk van de opbrengst van het land, maar we voelen ons afhankelijk van wat er in de aardbodem zit: gas en olie. Zonder die twee komt de westerse beschaving tot stilstand. En langzamerhand worden we steeds afhankelijker van het beeldscherm van de computer.

En het thema van de akker is in onze moderne tijd veranderd in het thema van het milieu. De zondvloed van de consumptie heeft ons geleerd, hoe afhankelijk wij zijn van een schoon milieu, vanwege de lucht die we inademen, vanwege de speelruimte voor onze kinderen en vanwege de dreigende uitputting van de aardbodem.

Deze verhalen over de zondvloed en over de zegen van Noach, deze verhalen gaan daarom ten diepste over afhankelijkheid. Ieder van ons zou een lijstje kunnen maken van zijn of haar eigen afhankelijkheid. Want je bent van veel dingen afhankelijk, op een

positieve of op een negatieve manier; dat kan beide. De vraag is: Hoe gaan wij om met alle dingen waarvan we afhankelijk zijn?

Kijkend naar onze westerse manier van leven moet je dan als eerste zeggen: Het wordt nooit meer zoals het was. Dat is trouwens ook het geval in Genesis. Er is na de zondvloed sprake van een herschepping, van een nieuw begin, maar het wordt natuurlijk nooit mer zoals het was.

En in onze moderne tijd: Het wordt nooit meer zoals het was, want steeds weer verzinnen wij mensen nieuwe dingen in de samenleving, die de samenleving totaal veranderen. De computer is daarvan een goed voorbeeld. Wij zullen nooit weer een tijd beleven zonder computer. Het wordt nooit meer zoals het was.

Zo kun je met je afhankelijkheid omgaan: Tegen jezelf zeggen en verzuchten: Het wordt nooit meer zoals het was. In weemoed terugkijken, en verlangen naar wat geweest is. Maar zo heeft God ons leven ook niet bedoeld. Terugkijken naar betere tijden is weliswaar zinvol, maar het helpt je niet bij het leven naar Gods bedoelingen. Want je klunt je hele leven wel blijven verzuchten: Het wordt nooit meer zoals het was. Maar dan is je leven één grote verzuchting, terwijl je leven bedoeld is om een verademing te zijn.

Als je terugkijkt op je leven, dan zijn er gebeurtenissen die een wending aan je leven gaven, en die je leven voorgoed veranderd hebben. Het verlies van een geliefde, de diagnose van een ziekte, of een moeilijke verandering in je levensomstandigheden. Het zijn wendingen die je leven voorgoed veranderd hebben. Het wordt nooit meer zoals het was.

Maar het is denk ik ook niet Gods bedoeling om de wereld te laten worden zoals het vroeger was. Het is Gods bedoeling, volgens de Torah, dat wij steeds weer nieuwe mensen worden, maar dan wel naar Gods beeld. Het spel van het leven, dat zo vervreemdend en tragisch kan zijn, het spel van het leven moet gespeeld worden met het oog op de toekomst. En je weet dat je leven voorgoed is ingekleurd door wat je hebt meegemaakt, maar nieuwe kleuren kunnen toegevoegd worden, nieuwe mensen kunnen we worden, iedere dag.

Het is niet verboden om zo nu en dan weemoedig terug te verlangen naar hoe het geweest is in je leven, maar omgaan met afhankelijkheid, mens worden naar Gods bedoeling, daar is nog iets anders voor nodig. En dan is er één woord waaraan we ons vast kunnen houden, één woord uit genesis 8, en dat is het woord 'venster'.

We begonnen deze uitleg met de woorden: 'En de wateren waren machtig over de aarde, honderdvijftig dagen.' Maar nu lezen we verder in 8, 6: 'Na verloop van veertig dagen opende Noach het venster, dat hij in de ark gemaakt had'. We mogen aannemen dat het geen glasvenster is, maar een houten luik, dat Noach hier opent.

Om mens te worden naar Gods bedoeling kun je een venster openen, om vervolgens nieuwe oevers te betreden.

Omdat wij het leven voelen als een lot, daarom zeggen en denken we van binnen met weemoedigheid: Het zal nooit meer zo worden als het was.

Maar mensen die in God geloven, die zullen dwars tegen die weemoedigheid moeten blijven zeggen: Ooit zal het zijn zoals het in den beginne was. En dat moet aan onze gezichten af te lezen zijn. Ooit zal het weer zijn, zoals het in den beginne was. Niet het leven als een lot, maar het leven als een pelgrimsreis.

Vensters openen om nieuwe oevers te betreden.

Na de zondvloed geldt: De mens is hetzelfde gebleven, maar God is veranderd!

Wie is de mens, gezien vanuit dit oerverhaal?

De mens beseft nauwelijks meer, dat al wat leeft door God gegeven is. De mens beseft nauwelijks meer, dat haar eigen leven een gave is en geen bezit. Hoe is mens ten opzichte van God? Een joodse gelijkenis vertelt het zo:

‘Hoor de gelijkenis van een koning, die in zijn paleis de gebrekkigen liet wonen; en deze mensen hadden de gewoonte vroeg op te staan om naar het welzijn van de koning te vragen door te gebaren met hun vingers en hun sjaals. De koning zei toen: Als deze, de gebrekkigen vroeg opstaan om naar mijn welzijn te vragen met gebaren van vingers en sjaals, hoeveel te meer zullen de rijke vermogende mensen dat doen.

Toen liet de koning de rijke vermogende mensen in zijn paleis wonen, en ze stonden op tegen de koning en namen het paleis in en ze zeiden: Dit paleis hoort niet aan de koning, het behoort ons. En de koning zei: Het paleis moet naar zijn oorsprong terugkeren.’

Het paleis, dat is de schepping, en de koning dat is God. En de schepping moet naar haar oorsprong terugkeren, als een goede schepping en harmonieuze schepping. Bij het begin van de schepping zong de mensheid Gods lof: Heilig zijt Gij, die ons dit alles schenkt. Maar enkele bladzijden verder is het de mens, die zegt: De schepping is van ons. Het antwoord van de Allerhoogste blijft niet uit: Ik zal jullie wegwissen. Maar er komt een nieuw begin.

Want dat is de weg van een koning, dit is de koninklijke weg, dat in vastgelopen situaties en in de chaos steeds weer een nieuw begin wordt gemaakt.

Rust en vertrouwen zijn de krachten die het overnemen van bravour en overmoed. Een nieuw begin.

Dit oerverhaal dwingt ons tot een belijdenis. Als we dit verhaal in onze bagage willen meedragen, dan zullen we God weer zijn plaats moeten geven in ons leven en in de schepping. Dan zullen we op zijn minst moeten zeggen, dat we inzien dat wij ons leven te danken hebben aan Gods berouw.

God en de mens, gezien in het licht van Noach.

Het is werkelijk ongelooflijk, om te zien hoe God op weg gaat met deze mens, die rust en vertrouwen uitstraalt. God spreekt Noach aan, en deze neemt de nieuwe kans aan, die God hem geeft. Dat is het begin. Wij moeten nieuwe kansen aangrijpen, want ze zijn van God gegeven. En het minste wat wij dan kunnen doen, dat is hardop zeggen, dat we zo willen gaan met God.

Maar we moeten nog even terug in het verhaal. Want om nu al de zegen te ontvangen is te vroeg. Zijn wij vergeten, hoe de andere mensen gereageerd hebben op Noach die zijn ark bouwde? ‘Ze lachten hem uit en dreven de spot met zijn woorden!’ Diep in hun hart zien ze misschien wel iets in de ark, maar ze raken in paniek, en dreigen Noach alsnog mee te sleuren in hun val. Zijn we ons ook bewust van de eenzaamheid van Noach? Die eenzaamheid van Noach is ook de eenzaamheid van God, die niets meer hoort van zijn

lieve kinderen, die ziet dat zijn lieve kinderen Hem de rug toekeren.

En God is onwrikbaar in zijn tijd voor de mensen, op zoek naar de mens, God wil uit die eenzaamheid, en zoekt een plaats in de schepping, God wil de mens uit de eenzaamheid, en wil zo graag de gezichten zien van zijn lieve kinderen.

Eenzaamheid! Dat is de belangrijkste reden waarom wij proberen gemeente te zijn. Gemeente van Jezus, die van God gezondene, die in ons leven rust brengt en vertrouwen en troost. Die nieuwe Noach. In Jezus' naam gemeente te zijn, dat is onze weg om eenzaamheid te lijf te gaan.

De persoonlijke eenzaamheid kun je naar mijn ervaring doorbreken, door zelf vensters te openen naar je diepste gevoelens. Door zelf het venster te openen dat uitzicht biedt voor jouw persoonlijk leven. Door zelf vensters te openen naar elkaar; steeds weer een opening te zoeken in relaties en vriendschappen.

Het venster van Noach is in diepste zin het venster dat zicht geeft op de eeuwigheid. En hoe afhankelijk wij ook lijken te zijn van ons levenslot en van de techniek van onze samenleving, het zijn de visioenen op de eeuwigheid die een totaal ander licht werpen op mijn tijdelijke bestaan.

Want wie een venster op de eeuwigheid durft te openen, diens leven wordt aangedreven door de hoop, wat er ook gebeurt. Wie een venster op de eeuwigheid durft te openen, die zal wel van allerlei dingen afhankelijk blijven, maar die zal tegelijkertijd een volkomen vrijheid voelen, om te leven.

De weemoedigheid maakt in een gelvoig mens plaats voor vrijheid en hoop. En alleen dan zijn we in staat om woorden van God te doen, en niet alleen te horen. 'Weest daders van Gods woord,' zegt Jakobus vandaag, 'en niet alleen hoorders, dan zoudt gij uzelf misleiden.'

Een venster op de eeuwigheid, geeft ons een diep gevoele van vrijheid. En uiteindelijk is de vrijheid de grondwet van een leven met God. Zo zegt Jakobus het: 'Wie zich verdiept in de volmaakte wet, de wet der vrijheid, en wie daarbij blijft, niet als een vergeetachtig hoorder, maar als een werkelijk dader van Gods woord, die zal zalig zijn in zijn doen.'

Alleen met een open venster naar Gods visioenen kunnen we doen wat Jakobus vraagt: 'Zuivere en onbevleete godsdienst voor God de Vader, dat is omzien naar weduwen en wezen, en jezelf onbesmet van de wereld bewaren.'

Gemeente, het is niet verboden om zo nu en dan te verzuchten: Het wordt nooit meer zoals het was. Die verzuchting mag ook een gebed naar de hemel zijn. Maar wij moeten niet in die verzuchting blijven hangen, maar ons hart ophalen aan Gods woord, en vanuit een diepe hoop daders worden van dat woord.

Er staat ons veel te doen.

God zegene al onze inspanning, om zo zijn kinderen te zijn. AMEN
